

Befektetés a jövőbe

**A közoktatás eredményességének,
hatékonyságának javítása
fejlesztéspolitikai eszközökkel**

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

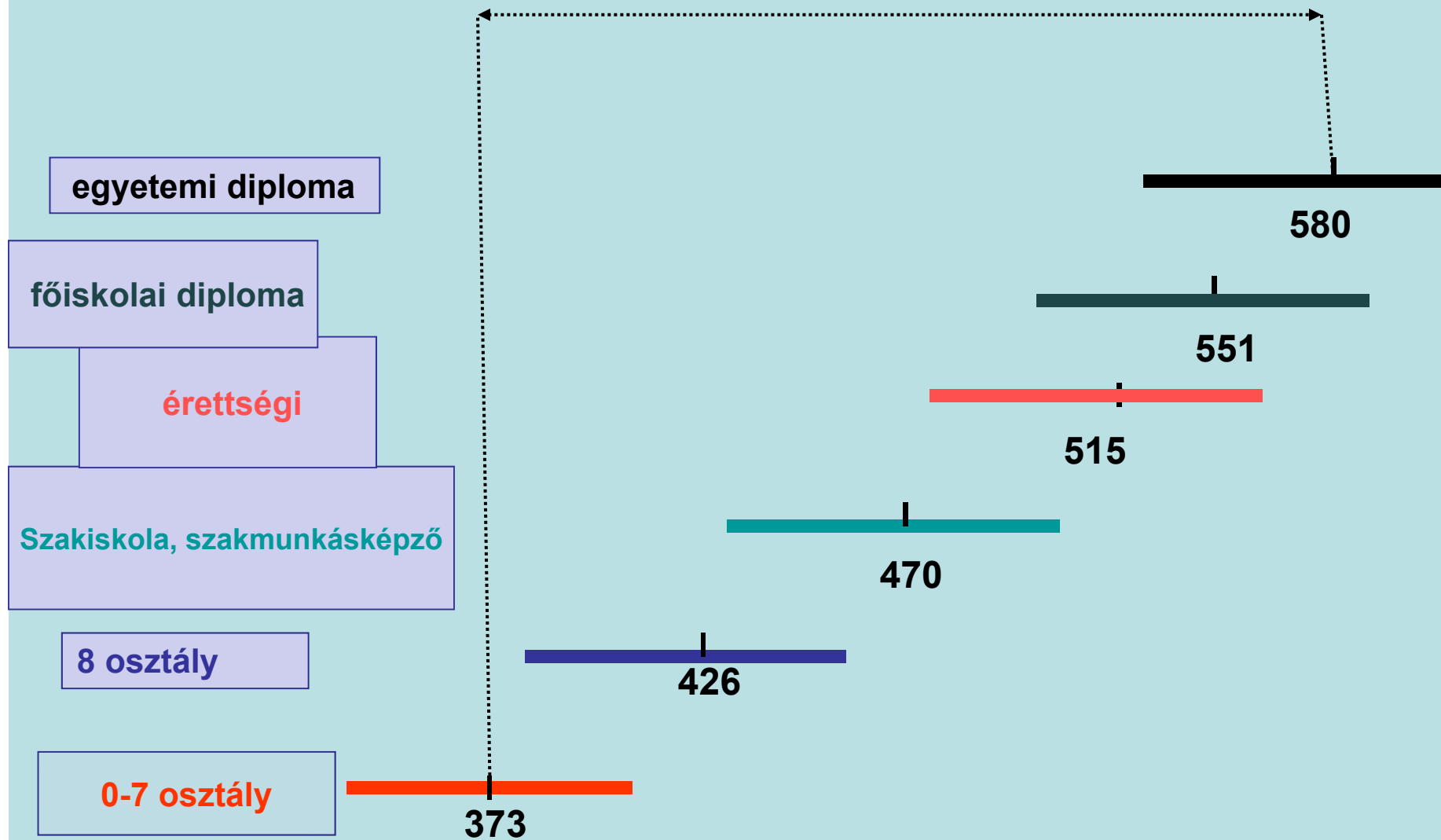

Eredmény szemléletű mérés fontossága

- 6-800 milliárd forintos költségvetés (központi és helyi költségvetés + privát ráfordítás)
- 1,8 millió tanuló (+4-5 millió családtag)
- 5000 intézmény
- 160 ezer pedagógus, 50-60 ezer egyéb dolgozó
- 2-3 ezer fenntartó
- Megítélhetetlen nagyságú ingó és ingatlan érték
- Az elmúlt 30-40 évben a fejlett világban (nálunk) is növekedett az anyagi ráfordítás, de ennek nem lett következménye az eredményesség növekedése

- MIT JELENT AZ EREDMÉNYES, HATÉKONY KÖZOKTATÁS?

- OLCSÓ ÉS PISA-BAN ELSŐ

A 8. évfolyamos tanulók átlagos olvasási-szövegértési teszteredményei, társadalmi hovatartozásuk (édesanyjuk legmagasabb befejezett iskolai végzettsége) szerint

Forrás: 2006. évi országos kompetenciamérés (90 ezer gyerek egyéni adatai alapján)

Alapvetések

- Jellemzően a tanulók családi háttere, egyéni képessége határozza meg, mennyire lesz eredményes iskolai karrierjük. (*Coleman 1966*)
- Miért van ez így?
- Mert nem kellő módon mérték és elemezték az iskola hatását.
- Komplex vizsgálat szükséges mérni kell az egyéni szintet (tanuló teljesítménye), az osztálytermi folyamatokat (tanár-diák viszony) és az iskolában uralkodó intézményi légkört (a vezetés szerepe).
- hozzáadott érték vizsgálat: az intézményi eredményesség esetén az iskolák tanulói összetételét.
- Miután az eredményesség nagymértékben függ egy adott iskola adottságaitól is, ezért az iskolák eredményességét időben és térben kell vizsgálni, és az azonos adottságú iskolákat érdemes csak összehasonlítani (benchmark használat).
- Konszenzus – nem minősítés, hanem visszacsatolás

Befektetés a jövőbe

6 vagy 8 osztályos
gimnáziumba járó
tanulók

4 osztályos
gimnáziumba járó
tanulók

szakközépiskolai
tanulók

szakiskolai
tanulók

A 10. évf. tanulók átlagos olvasási-szövegértési teszteredményei,
iskolatípus szerint (+- 50% szórás); 2006. évi országos kompetenciamérés
N = kb. 44 ezer fő

EREDMÉNYESSÉG

Közgazdaságtan 3 megközelítése:

1. $\text{Eredmény} = \text{Árbevétel} - \text{Ráfordítás}$
2. Eredményességnek nevezzük az elért eredményeknek a kitűzött célokhoz való viszonyát
3. eredményességet mint gazdaságosság 3 mutatóval kifejezve:
 - Termelékenység
 - Hatékonyság
 - Jövedelmezőség

EREDMÉNYESSÉG - HATÉKONYSÁG

Az eredményesség fogalma az oktatási területen még ma is keveredik a „hatékonyság” fogalmával:

- Eredményesség 1: a kibocsátás és ráfordítás különbsége, nehezen értelmezhető így.
- Eredményesség 2: A tanulmányi követelmények elérésének szintje – formális elemek
- Eredményesség 3: tudásátadás intenzitása, hatékonyság, társadalmi haszon – informális elemek
- Együtt kell kezelni a két kérdést, a hatékonyságnak egy más árnyaltabb fogalmát kell megkeresni és alkalmazni.

HATÉKONYSÁG

- Közgazdaságtanban a hatékonyság az adott eszközökkel a lehető legnagyobb jövedelem elérése, vagy adott jövedelem létrehozása a lehető legkisebb eszközráfordítással.
- Az oktatást akkor nevezhetjük hatékonynak, ha az adott kibocsátást (pl. tanulási teljesítmény) a lehető legkevesebb ráfordítással érik el, vagy adott ráfordítások mellett maximalizálják a kibocsátást (Pedagógiai Lexikon, 1996).

HATÉKONYSÁG

- Jóléti közgazdaságtan (Pareto-hatékonyság): amikor egy gazdaságban a javaknak a gazdasági szereplők közötti elosztását megváltoztatjuk, Pareto-javítást hajtunk végre, **ha legalább egy szereplő jólétét javítjuk anélkül, hogy bárki más jóléte csökkenne**. Egy elosztás akkor Pareto-hatékony, ha nem végezhető rajta Pareto-javítás. A Pareto-hatékony elosztást Pareto-optimumnak is nevezzük.
- Az oktatásban Pareto hatékonyságra maximalizálunk, ha a teljes rendszer színvonalának fenntartása mellett, az egyes tanuló fejlesztésében a maximumot érjük el.

Egy sikeres közoktatási rendszer

„Egy sikeres oktatási rendszer önmagában ugyan nem garantálja a gazdasági fellendülést, ám minden bizonnyal egyik előfeltételének tekinthető. Ugyanez mondható el a társadalom minőségének javításához való hozzájárulásról is.”

(Michael Barber, 1997)

- Eszközök a fejlesztés-politika rendszerben:
 - Fejlesztési célok (miért?)
 - Fejlesztési koncepció (hogyan?)
 - Fejlesztési programok (mit?)
- Mik nem állnak rendelkezésünkre?
 - Szabályozás
 - Működésfinanszírozás
 - Ágazati stratégiai alkotás, megvalósítás
 - Intézményfenntartás
 - Támogató rendszerek működtetése
 - Tartalmi szabályozás

Mitől függ az oktatás minősége?

- Fenntartói/intézményi politikák és stratégiák
- Intézmények irányítása, vezetése (leadership és management)
- szervezeti folyamatok
- Sikeres humán erőforrás-menedzsment
- Alkalmazottak elégedettsége
- Szülők és diákok elégedettsége
- Oktatási eredményesség
- Források felhasználásának minősége
- Társadalmi és gazdasági hatások

Az oktatás eredményessége

Kiknek az eredményességéről beszélünk?	Honnan ismerhető meg az ő eredményességük?
Az egyes tanulók tanulási teljesítményeiről	<ul style="list-style-type: none">▪ Tanulói teljesítménymérések adatai (hazai és nemzetközi)▪ Vizsgaeredmények
A közoktatási intézmények teljesítményéről	<ul style="list-style-type: none">▪ A tanulói mérések intézményi aggregált adatai▪ Statisztikai adatokból (KSH, KIR, OKM-statisztika)<ul style="list-style-type: none">- beiskolázási arányok- lemorzsolódás- bukásarány, stb.▪ Kutatásokból, elemzésekből

A eredményesség mérésének illetve értékelésének problémái

- Mit tekintünk elfogadható teljesítménynek? – Ki húzza meg a határt? / Hol kell „beavatkozni”?
- A külső intézményértékelésnek nincs kialakult gyakorlata Magyarországon
- A tanulói eredmények intézményi összesített adatai egyetlen szempontból „ítélik meg” az iskola teljesítményét – a többi tényező láthatatlan marad (nincsenek standardok)
- A tanulói teljesítménymérések csak bizonyos tudásgaszegmensekre adnak választ, amiből viszont messzemenő következtetéseket vonunk le (tanterv vs. kompetencia)
- A következményeket egyre inkább a mérési eredményekhez kötik, az iskolák abban érdekeltek, hogy feljavítsák a teszteredményeket (nagy a kockázata, hogy a tanulók „tesztkitöltési képessége” kerül mérésre)

A hatékonyság

- Az eredményesség nem jelenti önmagában a minőség megteremtődését – mert nem garantálja a cél szolgáltatásra való alkalmasságot (szükséges, de nem elégséges)
- Az oktatási rendszer alacsony hatékonyságának okai csak kisebb részben keresendők a finanszírozásban
- Az intézmények szervezeti folyamatai, önreflexív – tanuló szervezetként való – működése meghatározó
- A közszolgáltatások megszervezése a helyi oktatásirányítás feladata – tudatos helyzetelemzésen és stratégián kell, hogy alapuljon – kulcsszereplők!
- Cél, hogy adott ráfordítás mellett (idő, energia, tudástőke és pénz) az elérhető legjobb eredmények szülessenek

Az oktatás problémái az eredményesség és hatékonyság tükrében

Eredményességi problémák

A tanulási-tanítási folyamatokban nem elég hangsúlyos az alkalmazható tudás elsajátítása

A teljesítmények nagy szórása főként a tanulók társadalmi háttérére vezethető vissza

A tanulók motiválatlanok (szorongás a kudarcoktól)

hatalmasak az iskolák közötti teljesítmény-különbségek

A pedagógiai kultúra nehezen reagál a munkaerő-piaci és gazdasági elvárások alapján kitűzött oktatási célokra

Hatékonysági problémák

demográfiai csökkenés – kevesebb tanuló

alacsony az egy pedagógusra eső tanulók száma

Sok az „üres” tanterem

szelektív és szegregáló az oktatási rendszerünk

egyenlőtlen a jó minőségű oktatáshoz való hozzáférés (+területi különbségek)

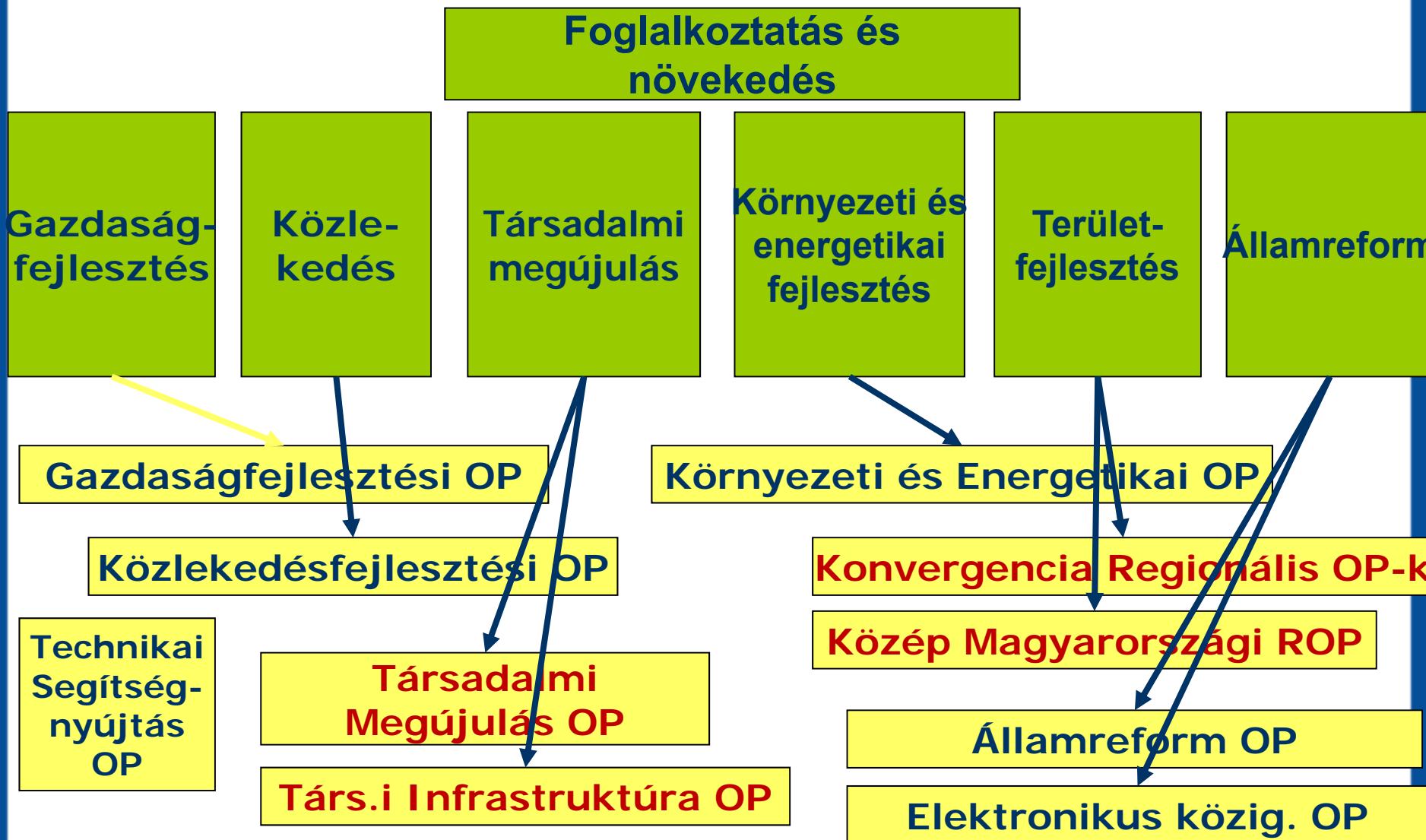

Átfogó célkitűzések:

- A közoktatás alapozza meg a gazdasági növekedést azzal, hogy jobb minőségű, felkészültebb munkaerőt bocsát ki a munkaerő-piacra – versenyképesség javítása az alkalmazható tudás fejlesztésével
- A hangsúly a tanulók egyéni eredményességére és sikerességére helyeződjön – az egyének szintjén teremődjenek meg az egész életen át tartó tanulás feltételei
- Professzionális pedagógia támogassa a célok teljesülését
- Csökkenjen a szelekció és szegregáció, mérséklődjenek az oktatási egyenlőtlenségek
- Növekedjen az oktatási rendszer hatékonysága (adott ráfordítás mellett javuljon a tanulói teljesítmény)
- Növekedjen az iskolahasználók és oktatási szereplők elégedettségei szintje

Lehetőségek a fejlesztéspolitika eszközeivel: az ÚMFT

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (2007-2013)

- A közoktatás átfogó fejlesztése az NFT HEFOP program keretében kezdődött (2003-2006(09))
- ÚMFT keretében folytatás: **A XXI. század iskolája**
 - Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)
 - ➔ az oktatás tartalmi fejlesztésének támogatása
 - Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)
 - ➔ informatikai eszközök beszerzése
 - Regionális Operatív Program(ok) (ROP)
 - ➔ iskola-felújítások támogatása

Befektetés a jövőbe

A TAMOP forrásainak megoszlása

Prioritási tengelyek és beavatkozások	Összes forrás millió euró	Források megoszlás a
1.) Foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése	723,6	17,66 %
2.) Alkalmazkodóképesség javítása	723,6	17,66 %
3.) Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek	864,8	21,11 %
4.) A Felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében	447,7	10,93 %
5.) Társadalmi befogadás, részvétel erősítése	468,6	11,44 %
6.) Egészségmegőrzés és egészségügyi humánerőforrás-fejlesztés	221,2	5,40 %
7.) Az operatív program prioritási tengelyeinek megvalósítása a Közép-magyarországi régióban	503,8	12,30 %
Összesen	4 097,0	100,00 %

A TAMOP közoktatási prioritásának intézkedései

A kompetenciaalapú oktatás elterjedésének támogatása

A közoktatási rendszer hatékonyságának javítása, újszerű megoldások és együttműködések kialakítása

A halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése a közoktatásban

Az eltérő oktatási igényű csoportok oktatásának és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása, az interkulturális oktatás

A fejlesztés koncepcionális alapjai:

- Központi kínálatvezérelt fejlesztés helyett **decentralizált, keresletvezérelt fejlesztés** központi irányítással
- A fejlesztés a közoktatási intézmények és fenntartóik aktív fejlesztési tevékenységére épít, ehhez kell megteremteni a támogató környezetet
 - Fejlesztési követelmények és standardok meghatározása
 - Erős szakmai támogató környezet építése
 - A fejlesztési folyamat nyomon követése (szükség esetén beavatkozás)
 - A fejlesztési folyamat és eredmények minőségbiztosítása
 - Nyilvánosság biztosítása és a rendszer szereplőinek informálása

Központban az intézményi fejlesztés – a fenntartó:

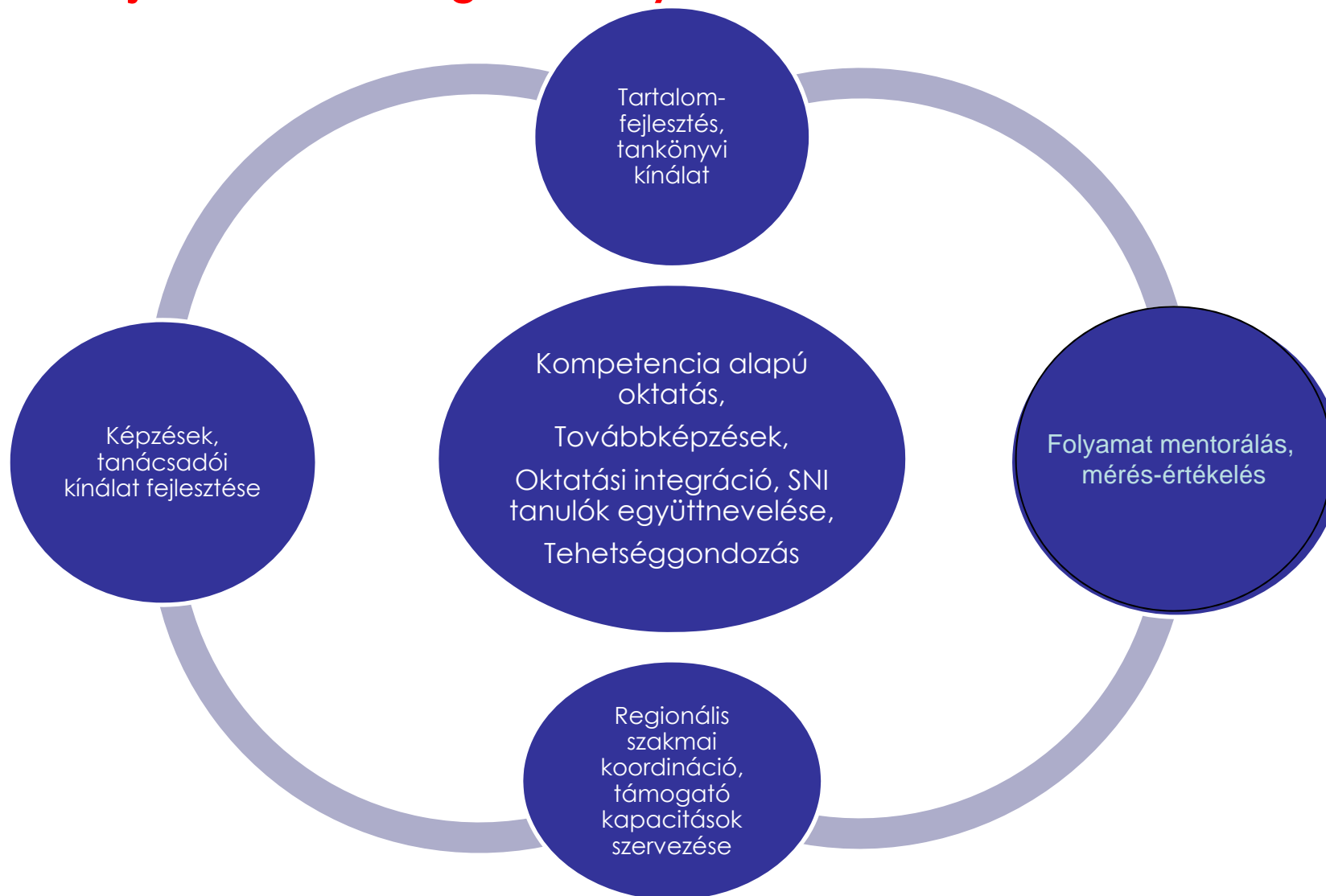
- Az országos oktatási célkitűzések „lefordítása” helyi stratégiákra – a célokhoz illeszkedő, helyi társadalmi-gazdasági igényekhez igazodó fejlesztési koncepció kidolgozása (elvárások)
- A helyi oktatási szereplők (iskolaigazgatók, tanárok, szülők) és helyi gazdasági és civil szereplők bevonása, meggyőzése (elkötelezettség és involválódás)
- A fejlesztési környezet stabilitásának és kiszámíthatóságának biztosítása (az intézmények támogatása)
- Az elvárásoknak való megfelelés, helyi célok teljesülésének vizsgálata

Központban az intézményi fejlesztés – az iskola:

- A pedagógiai és szervezeti fejlesztési szükségletek azonosítása (mit szükséges ahhoz tennünk, hogy az elvárásokat teljesítsük)
- A fejlesztési program „folyamatba ágyazott” végrehajtásának megtervezése (a nevelő-oktató munka és a fejlesztési folyamat összhangjának biztosítása)
- Indikátorok és benchmarkok minél pontosabb meghatározása
- Folyamatos reflexió a saját fejlesztési tevékenységünkre
- Nyilvánosság biztosítása az iskolahasználók számára (szülők, tanulók)

Az fejlesztések támogató környezetének biztosítása:

A kiemelt projekt: TÁMOP 3.1.1 – 21. sz.-i közoktatás

- Központi hálózati koordináció (regionális hálózatkoordinációs központok felkészítése)
- Országos kritériumok és elvárások kidolgozása
- A szakmai szolgáltatói rendszer támogatása
- Az országos szakmai nyomon követő rendszer működtetése, a fejlesztési folyamat minőségbiztosítása
- Megalapozó kutatások, elemzések készítése, a fejlesztési programok megvalósulásának szakmai-tartalmi értékelése – fejlesztési visszacsatolás
- Kedvezményezett: Educatio Kht., OFI

A kiemelt projekt: **TÁMOP 3.1.8 – Minőségfejlesztés**

- Tanulói teljesítménymérések és vizsgarendszer fejlesztése
- A nemzetközi és hazai mérési eredmények elemzése, eredmények beépítése a követelményrendszerbe
- Az intézményi önértékelés és külső értékelés modelljeinek kidolgozása, bevezetés támogatása
- A közoktatás információmenedzsmentjének fejlesztése (információs és visszacsatolási rendszer)
- Az intézményi fejlesztési és folyamatok és eredmények támogatása a helyi minőségbiztosítás eszközeivel
- Kedvezményezett: OFI

A TÁMOP 3.1.9/08/01 „Diagnosztikus mérések fejlesztése” c. projekt jellemzői

- A pályázati felhívás megjelenése: 2008. december 8.
- Elnyert támogatás: 737,3 millió Ft (2 éves keretösszeg 98%-a)
(7 éves keretösszeg: 2,24 Mrd Ft)
- Nyertes pályázó: Szegedi Tudományegyetem
- A projekt megvalósításának időszaka: 24 hónap
- Támogatási szerződés megkötésére 2009. szeptemberében kerül sor

A TÁMOP 3.1.9/08/01 „Diagnosztikus mérések fejlesztése” c. projekt átfogó céljai

- **Küldetés:** a közoktatás minőségének és hatékonyságának javítása, a tanulói teljesítmények javítása
- **Alapkonceptió:** a fejlett országokban az innovációkra ma már objektív adatok, megalapozott tények alapján kerül sor. Ezért komoly erőfeszítéseket tesznek értékelési rendszereik fejlesztésére.
- **Aktuális cél:** a közoktatás fejlesztését célzó kísérleti fejlesztési program indítása a diagnosztikus mérések területén
- **Távlati célok:**
 - kognitív és szociális készségeket és képességeket felmérő, mérőeszközök kialakítása
 - a tanulási problémák (kognitív és nem kognitív) diagnosztizálására alkalmas tesztrendszerek felállítása
 - elektronikus alapú mérő-értékelő rendszer megteremtése

A projekt átfogó céljainak szempontjai

Feltételek

- széles körben hozzáférhető
- pedagógusok számára is használható
- későbbi fejlesztések megalapozása
- elektronikus felhasználás és annak támogatáshoz szükséges feltételek (pl. szoftverek, technikai eszközök) megvalósulása
- nemzetközi tapasztalatok felhasználása

Illeszkedés más programokhoz 1.

Lehatárolás a TÁMOP 3.1.8 Új minőségfejlesztés a közoktatásban c. kiemelt programhoz képest:

- Tanulói teljesítménymérések és vizsgarendszer fejlesztése
- A nemzetközi és hazai mérési eredmények elemzése, eredmények beépítése a követelményrendszerbe
- Az intézményi önértékelés és külső értékelés modelljeinek kidolgozása, bevezetés támogatása
- A közoktatás információmenedzsmentjének fejlesztése (információs és visszacsatolási rendszer)
- Az intézményi fejlesztési és folyamatok és eredmények támogatása a helyi minőségbiztosítás eszközeivel
- Kedvezményezett: OFI

Illeszkedés más programokhoz 2.

Szinergia

- A 3.1.9-es pályázat egy kísérleti fejlesztés keretében egy új mérési-értékelési terület fejlesztésével kapcsolódik az országos rendszer fejlesztéséhez:
- az alsóbb évfolyamokon történő diagnosztikus célú mérések és pedagógiai, fejlesztő értékelésekre alkalmas eszköz kidolgozásával;
- megvalósításához egyetemi, tudományos környezetre és nemzetközi környezetre van szükség;
- az elért eredmények minőségbiztosítás után, illetve az országos alkalmazás feltételeinek megteremtése után képezhetik részét az országos közoktatási mérés-értékelési rendszernek.

Befektetés a jövőbe

ZÁRSZÓ

Amartya Sen Nobel-díjas közgazdász bizonyította, hogy a Pareto-hatékonyság elve ellentmond a pozitív szabadságnak.

Befektetés a jövőbe

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Köpeczi Bócz Tamás

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Humánerőforrás Programok Irányító Hatósága
főigazgató